

הַלֵּכָה בְּרוּרָה בטעמיה, שאין חולקים בה, וּמִשְׁנֵה בְּרוּרָה אפילו לא
בְּמָקוֹם אֶחָד מכל המקומות שנזכרו בפסוק.
הגמרא מביאה ברייתא המבארת מפני מה באות צרות לעולם: תִּנְיָא,
רַבִּי יוֹסִי בֶן אֱלִישֶׁע אָמַר, אִם רֵאִיתָ דוֹר שֶׁצָּרוֹת רַבּוֹת בָּאוֹת
עָלָיו, צֵא וּבְדוּק בְּדִינֵי יִשְׂרָאֵל אִם הַגּוֹנִים הֵם, שֶׁכָּל פּוֹרְעָנוֹת
שֶׁבָּאָה לְעוֹלָם, לֹא בָּאָה אֵלָּא בְּשִׁבְלִי – [בגלגל] דִּינֵי יִשְׂרָאֵל שאינם
הַגּוֹנִים, שֶׁנֶּאֱמַר (מִיכָה ג ט-א) 'שִׁמְעוּ נָא וְזֹאת רֵאשִׁי בֵּית יַעֲקֹב וְקִצְיֵי
בֵּית יִשְׂרָאֵל, הַמִּתְעַבִּים מִשִּׁשָּׁט – מִמַּאסִּים אֶת הַמִּשְׁפָּט וְאֶת כָּל
הַיְשָׁרָה יַעֲקֹשׁוּ – מַעֲוֹתִים אֶת הַדֶּרֶךְ הַיִּשְׁרָה, בְּנֵה צִיּוֹן בְּדָמִים – כֵּל
אֶחָד בּוֹנֵה אֶת בֵּיתוֹ בִּירוּשָׁלַיִם מִמִּמּוֹן שֶׁנִּטְלוּ עַל יְדֵי שְׂפִיכַת דָּם,
וִירוּשָׁלַיִם בְּעוֹלָה – וְכֵן הָיוּ בּוֹנִים אֶת בֵּיתָם בִּירוּשָׁלַיִם עַל יְדֵי עוֹשֶׁק
וְאוֹנָא, רֵאשִׁיָּה בְּשֶׁחַד יִשְׁפְּטוּ – הַדִּינִים הַשּׁוֹפְטִים מִזְכִּים אֶת הַנּוֹתָן
שׁוּחַד, וְכִתְּנִיהַ בְּמַחֲוִיר יוֹדוּ – הַכֹּהֲנִים שֶׁמִּמּוֹנִים עַל הַהוֹרָאָה מוֹרִים
עַל פִּי הַמַּחֲוִיר, שְׂמִי שְׁנוֹתָן לָהֶם כֶּסֶף פּוֹסְקִים לוֹ כְּרִצּוֹנוֹ, וְנִבְיֵיהָ
בְּכֶסֶף יִקְבְּמוּ – נְבִיאֵי הַשֶּׁקֶר קוֹסְמִים וּמִתְנַבְּאִים עַל פִּי הַכֶּסֶף
שְׁנוֹתֵנִים לָהֶם, וְעַל ה' יִשְׁעֵנוּ וְגו' לֵאמֹר הֲלוֹא ה' בְּקֶרְבָּנוּ לֹא תְּבֹא
עָלֵינוּ רָעָה, כְּלוֹמֵר מַעֲזִים פְּנִיהֶם לומר שודאי לא יחריב הקדוש
ברוך הוא את מקום משכנו.
מבארת הברייתא: רִשְׁעִים הֵן, אֵלָּא שֶׁתָּלוּ בְּמַחֲוֹנִם בְּמִי שֶׁאָמַר וְהָיָה
הַעוֹלָם שְׂלֵא עֲנִישֶׁם, לְפִיכָךְ – מִכּוּיִן שֶׁעָבְרוּ עַל שְׁלֹשַׁת הַעֲבִירוֹת
הָאֵל, דְּהֵינּוּ נִטְלָת כֶּסֶף עַל יְדֵי הַדִּינִים, הַכֹּהֲנִים, הַדְּנִבָּאִים, מְבִיא
הַקְדוּשׁ בְּרוּךְ הוּא עָלֵיהֶן שְׁלֹשׁ פּוֹרְעָנוֹת, בְּנִגְדֵי שְׁלֹשׁ עֲבִירוֹת
שֶׁבִידֵם, שֶׁנֶּאֱמַר (שֵׁם א יב) 'לִבְּנֵי בְּגִלְלָתָם צִיּוֹן שְׂדֵה תַחֲרֹשׁ – הָאוֹיֵב
יַחֲרִיבֶנָּה וְתִהְיֶה כְּשֵׁדָה שֶׁנַּחֲרָשָׁה, וִירוּשָׁלַיִם עֵינֵי תִהְיֶה – תִּיהַפֵּךְ
לַעֲיִים [וְחֹרְבוֹת], וְהָרַחֲמֵה לְבָמוֹת יַעֲר'!
הברייתא מוסיפה מאמר נוסף בענין דינים שאינם הגונים: וְאִין
הַקְדוּשׁ בְּרוּךְ הוּא מִשְׁרָה שְׂכִינֹתוֹ עַל יִשְׂרָאֵל עַד שֶׁיִּכְבְּלוּ שׁוֹפְטִים
וְשׁוֹמְרִים רָעִים מִיִּשְׂרָאֵל, שֶׁנֶּאֱמַר (ישעיה א כב) 'וְאִשִּׁיכָה יְדִי עָלֶיךָ
לְהַכּוֹתָךְ מִכָּה אַחֵר מִכָּה, וְאַצְרָךְ בְּכַר סִינִיךָ – אֲסִיר מִמֶּךָ אֶת
הַפְּסוּלֹת כִּמוֹ שֶׁמִּסִּירִים אֶת כְּתָמֵי הַבְּגֵד עַל יְדֵי הַבוֹרִית, כְּלוֹמֵר
שֶׁאֵיכָלָה מִמֶּךָ אֶת הַפּוֹשְׁעִים וְהַמּוֹרְדִּים, וְאַסִּירָה – אֲסִיר מִמֶּךָ אֶת כָּל
בְּדִילֶיךָ – בְּדִיל הַמַּעֲרֵב בִּכְסֵי, כְּלוֹמֵר אֶת הַרְשָׁעִים שֶׁבְּךָ, וְעוֹד יֵשׁ
לְפָרֵשׁ מִלְשׁוֹן הַבְּדִלָּה, שֶׁהִקְבִּי יִסִּיר אֶת הַרְשָׁעִים הַמְּבִדִּילִים בֵּין
יִשְׂרָאֵל לְאֲבִיהֶם שֶׁבִּשְׂמִים עַל יְדֵי שְׁקִירָהּ וּמַעֲשֵׂיהֶם הָרָעִים, וְלֵאחֲרַי
מִכָּן נֶאֱמַר (שֵׁם א כב) 'וְאִשִּׁיכָה שִׁפְטֶיךָ בְּכִרְאשׁוֹנָה וְיַעֲצִיךָ בְּתַתְּחֵלָה
וְגו', אַחֲרֵי כֵן יִקְרָא לָךְ עֵיר הַצֶּדֶק קִרְיָה נְאֻמָּה לְשֵׁרוֹת בַּהּ הַשְׂכִּינָה.
הַגְּמָרָא דּוֹרֶשֶׁת אֶת הַמִּשְׁךְ הַכְּתוּב שֶׁ: אָמַר עוֹלָא, אִין יְרוּשָׁלַיִם
נִפְדָּה – [נִפְדִּית] אֵלָּא בְּזִכּוֹת הַצֶּדֶקָה, שֶׁנֶּאֱמַר (שֵׁם א כב) 'צִיּוֹן בְּמִשְׁפָּט
– עַל יְדֵי שִׁיעֲשׂוּ בַּהּ מִשְׁפַּט הַתִּפְרָה, וְשִׁבְיָה – עַם יִשְׂרָאֵל יִשׁוּבוּ אֵלֶיהָ
בְּזִכּוֹת הַצֶּדֶקָה'.
הַגְּמָרָא מְבִיאָה דְּרֵשָׁה נּוֹסֶפֶת עַל הַפְּסוּקִים שֶׁהוּבָאוּ לַעֲלִי: אָמַר רַב
פַּפָּא, אִי בְּטָלִי יוֹחִיר – גְּסִי הָרוּחַ מִיִּשְׂרָאֵל, בְּטָלִי אֲמֻנָשִׁי – יִבְטֹלוּ
הַכּוֹפְרִים שֶׁמִּסִּיתִים וּמִדִּיחִים אוֹתָנוּ לַעֲבֹדָה זָרָה וּמִשְׁנִיאִים אוֹתָנוּ עַל
הַקֶּבֶ"ה. אִי בְּטָלִי מִיִּשְׂרָאֵל דִּינִי – הַדִּינִים הַרְשָׁעִים שֶׁמִּטִּים אֶת הַדִּין,
בְּטָלִי גְּזִירָפְטִי – יִבְטֹלוּ שׁוֹטְרֵי עוֹבְדֵי כּוֹכָבִים הַחוּבְטִים אֶת יִשְׂרָאֵל
בְּמַקְלוֹת.
רַב פַּפָּא מְבַאֵר כִּיצַד נִדְרַשׁ הַדָּבָר מִהַפְּסוּק. מְבַאֵר רַב פַּפָּא: אִי בְּטָלִי
יּוֹחִיר בְּטָלִי אֲמֻנָשִׁי, נִיתֵן לַלְמוּד כֵּן מִדְּבָרֵיכָם (שֵׁם א כב) 'וְאַצְרָךְ בְּכַר
סִינִיךָ', וְלֵאחֲרַי מִכָּן נֶאֱמַר (שֵׁם) וְאַסִּירָה כָּל בְּדִילֶיךָ, דְּהֵינּוּ אַחֲרֵי
שֶׁאֲסִיר מִמֶּךָ אֶת גְּסִי הָרוּחַ שֶׁמִּגְדִּילִים עֲצֻמָּם, אֲזִי וְאַסִּירָה כָּל בְּדִילֶיךָ,
אֵלּוּ הַמְּבִדִּילִים אֶת יִשְׂרָאֵל מִהַקְדוּשׁ בְּרוּךְ הוּא. וְאִי בְּטָלִי דִּינִי בְּטָלִי
גְּזִירָפְטִי, נִיתֵן לַלְמוּד כֵּן מִדְּבָרֵיכָם (צִפְנִיָּה ג טו) 'הִסִּיר ה' מִשְׁפָּטֶיךָ פִּנְהָ
אִיבָה', דְּהֵינּוּ כְּשִׁיסִיר ה' שׁוֹפְטִיךָ, דְּהֵינּוּ הַשּׁוֹפְטִים הַרְשָׁעִים
וְהָרָעִים, יִפְנֶה אֶת הָאוֹיִבִים הַמְּכִים אֶת יִשְׂרָאֵל.
הַגְּמָרָא מְבִיאָה דְּרֵשָׁה נּוֹסֶפֶת בַּעֲנֵן דִּינִים שֶׁאִינֶם הַגּוֹנִים: אָמַר רַבִּי
מִלָּאִי מִשּׁוֹם רַבִּי אֱלִיעֶזֶר בְּרַבִּי שְׁמַעוֹן, מָאִי דְּבָרֵיכָם (ישעיה יד ה) 'שֶׁכֶּר

ה' מִשּׁוֹם רִשְׁעִים שֶׁכָּתַם מוֹשִׁלִּים, 'שֶׁכֶּר ה' מִשּׁוֹם רִשְׁעִים' אֵלּוּ הַדִּינִים
הַרְשָׁעִים שֶׁנַּעֲשׂוּ מִקָּל לְחֻזְקָהּ, כְּלוֹמֵר שְׁנוֹתֵנִים יָד לְשִׁמְשִׁיהֶם
וּמַחְזִיקִים אוֹתָם בַּמַּעֲשִׂיהֶם הָרָעִים, שֶׁהַשְׂמִשִּׁים אוֹמְרִים לְתוֹבֵעַ לֹא
אוֹהִיָּה שְׁלִיחַ לְחֻזְמִין אֶת הַנִּתְבַּע לְבִית דִּין אִם לֹא תִרְבֶּה לִּי שֹׁכֵר עַל
זֶה, וְכֵן לֵאחֲרַי פֶּסֶק דִּין אֵינֶם רוֹצִים לְגַבּוֹת מִהַחֲזִיב אֶת הַכֶּסֶף אִם לֹא
מִשְׁלָמִים לָהֶם, וְהַדִּינִים מַחְזִיקִים אֶת יָדָם בַּזֶּה. 'שֶׁכֶּר מוֹשִׁלִּים' אֵלּוּ
תַלְמִידֵי חֲכָמִים שֶׁבְּמִשְׁפָּחוֹת הַדִּינִים הַרְשָׁעִים, שֶׁהֵם מִשְׁמִשִּׁים
כִּמְקַל וְכִאֲגֹרֶף בִּיד הַמוֹשִׁלִּים – [הַדִּינִים], שַׁעַל יְדֵי אוֹתָם תַּלְמִידֵי
חֲכָמִים מֵינָא אֶת הַדִּינִים הַרְשָׁעִים, וְהֵם מַחְפִּים עַל פְּסִיקָהּ וּמִצְדִּיקָהּ
אוֹתָם, אֶף כְּשֶׁאֵינֶם נִכְוָנִים.
הַגְּמָרָא מְבִיאָה פִּירוּשׁ נּוֹסֶף לַפְּסוּק זֶה: מָר זִמְרָא אָמַר, מַה שֶּׁנֶּאֱמַר
'שֶׁכֶּר מוֹשִׁלִּים', אֵלּוּ תַלְמִידֵי חֲכָמִים שֶׁמִּלְמָדִים הִלְבּוֹת צִיּוֹר
לְדִינֵי בּוֹר, כְּלוֹמֵר שֶׁתַּלְמִידֵי חֲכָמִים אֵלּוּ מוֹרִים לַמְּנוֹת דִּינִים בּוֹרִים,
וּמִבְטִיחִים שֶׁהֵם יִלְמְדוּ אוֹתָם כִּיצַד לְדוֹן בַּהֲלָכוֹת הַנוֹעֲצוֹת לְצִיּוֹר,
וּבַהֲרַבָּה דִּינִים אוֹתָם הַדִּינִים אֵינֶם שׁוֹאֲלִים אֶת פִּיהֶם וּמִטִּים אֶת הַדִּין
מִתּוֹךְ בּוֹרוֹתָם.
הַגְּמָרָא מְבִיאָה דְּרֵשָׁה נּוֹסֶפֶת בַּעֲנֵן עֲשִׂית דִּין שֶׁאִינוּ הַגּוֹן: אָמַר רַבִּי
אֱלִיעֶזֶר בֶּן מִלָּאִי מִשּׁוֹם רִישׁ לְקִישׁ, מָאִי דְּבָרֵיכָם (שֵׁם ג ט) 'כִּי כְּפִיכֶם
נִנְאֵלוּ' – [נִטְפְּרוּ וְהִתְלַכְּכוּ] בְּדָם, וְאַצְרָעוּתִיכֶם בְּעִיּוֹן, שִׁפְתוֹתִיכֶם
דְּבִירוֹ שֶׁכֶּר, לְשׁוֹנְכֶם עוֹלָה תִּהְיֶה, 'כִּי כְּפִיכֶם נִנְאֵלוּ בְּדָם' אֵלּוּ
הַדִּינִים שֶׁשּׁוֹשְׁטִים אֶת כְּפִיהֶם לְקַבֵּל שׁוּחַד מִמֶּינִי אֶת הַדִּין וְנוֹטְלִים
מִמּוֹן מִן הַבַּעֲלִים שֶׁלֹּא כְדִין, שֶׁהוּא כֵּאֵלּוּ נּוֹטֵל אֶת נִשְׁמָתוֹ.
'וְאַצְרָעוּתִיכֶם בְּעִיּוֹן' אֵלּוּ סוֹפְרֵי הַדִּינִים שְׁכּוֹתִיבִים שְׁטוֹת שֶׁל רֵמִיָּה.
'שִׁפְתוֹתִיכֶם דְּבִירוֹ שֶׁכֶּר' אֵלּוּ עוֹרְבֵי הַדִּינִים – אֲנָשִׁים הַמְּלַמְּדִים אֶת
בַּעֲלֵי הַדִּינִים כִּיצַד לְטַעוֹן בְּדִין, וּמַלְמִדִּים אוֹתָם לְטַעוֹן טַעֲנוֹת שֶׁכֶּר.
'לְשׁוֹנְכֶם עוֹלָה תִּהְיֶה' אֵלּוּ בַּעֲלֵי דִינֵי, שִׁידוּעִים שֶׁבַעַל הַדִּין
שֶׁכֶּנְגְּדָם זְכָאִי וּבְכָל זֹאת טוֹעֵנִים טַעֲנוֹת שֶׁכֶּר.
הַגְּמָרָא מְבִיאָה דְּרֵשָׁה נּוֹסֶפֶת שֶׁל רַבִּי מִלָּאִי: וְאָמַר רַבִּי מִלָּאִי מִשּׁוֹם
רַבִּי יִצְחָק מִגְּדִלְאָה, מִיּוֹם שֶׁשְׁפִירַשׁ יוֹסֵף מֵאֲחִיו כְּשֶׁמְכֹרְהוּ
לִישְׁמַעְיָאֵל לֹא מַעֲסָם מַעֲסָם יֵין עַד לַיּוֹם שֶׁהִבְיָאוּ עִמָּם אֶת בְּנִימִין
לְמַצְרַיִם, דְּבָרֵיכָם בְּרַכְשֵׁי יַעֲקֹב לְיוֹסֵף (בְּרַאשִׁית מ ט כב) 'וְלִקְרֹךְךָ גִּזְרִי
אֲחִיו', וּמִתִּיבַת 'זִוִּר' יֵשׁ לַלְמוּד שֶׁהוּא אֶת עֲצֻמּוֹ מִן הָיִין. רַבִּי יוֹסִי
בְּרַבִּי חֲנִינָא אָמַר, אֵף הֵן – [הַשְׁבָּטִים] לֹא מַעֲסָם מַעֲסָם יֵין מֵאוֹתוֹ יוֹם,
דְּבָרֵיכָם בְּיוֹם שֶׁהִבְיָאוּ הָאֲחִים אֶת בְּנִימִין עִמָּם לְמַצְרַיִם (שֵׁם מ ג לד)
'וְיִשְׁתּוּ וְיִשְׁכְּרוּ עִמּוֹ', וּמִכָּן שֶׁנֶּאֱמַר 'עִמּוֹ' מְבָלָל – מִשְׁמַע דְּעַד
הַאֲדִינָא – עַד זִמְנָה זֶה לֹא [תְּהִי שִׁיבְרִית] שְׁתוּ יֵין.
הַגְּמָרָא מְבַאֵר אֶת דַּעַת רַבִּי מִלָּאִי שֶׁאִינוּ סוֹבֵר כֵּן. מְבַאֵר הַגְּמָרָא:
וְאִידָךְ – רַבִּי מִלָּאִי שֶׁאִמַּר שֶׁרַק יוֹסֵף לֹא טַעַם טַעַם יֵין, סָבַר שֶׁמִּהַפְּסוּק
'וְיִשְׁכְּרוּ עִמּוֹ' יֵשׁ לְדִיִּק דְּשִׁיבְרוֹת הוּא דִּלָּא הָוָה – רַק שִׁיכּוֹרוֹת לֹא
הִיָּה אֲצֵל הַשְּׁבָטִים מֵאוֹתוֹ יוֹם שֶׁפִּירַשׁ מִדָּם, אֲבָל שְׁתִּיָּהּ שֶׁל יֵין מִיָּהָ
הָוָה – אֲכֵן הִיָּה אֲצֵלָם.
הַגְּמָרָא מְבִיאָה דְּרֵשָׁה נּוֹסֶפֶת שֶׁל רַבִּי מִלָּאִי: וְאָמַר רַבִּי מִלָּאִי, בְּשֶׁכֶר
שְׂקִים אֲבָרָן הַכּוֹהֵן אֶת מַה שֶּׁנֶּאֱמַר (שְׁמוֹת ד יד) 'וְרִאֲךָ וְשִׁמַּח בְּלִבְּךָ',
כְּלוֹמֵר שֶׁלֹּא נִתְקַן בַּמַּשָּׁה כְּשֶׁאִמַּר לוֹ שְׁנִתְּגַלָּה אֵלָיו הַקְדוּשׁ בְּרוּךְ
הוּא בְּשִׁבְלִי לְהוֹצִיא אֶת יִשְׂרָאֵל מִמַּצְרַיִם, אֲלֵא שֶׁמַּח בְּלִבּוֹ, וְכָה
לְחֻשׁן הַמִּשְׁפָּט הַמוֹנֵחַ עַל לְבָו.
הַגְּמָרָא חוֹזֶרֶת לְדִין נְטִיית כִּילָה, וּמְבִיאָה כִּמָּה שֶׁאֲלוֹת בַּהֲלָכָה,
שֶׁאֲחַת מִהֶן עוֹסֶקֶת בַּעֲנִינִיהָ: שְׁלָחוּ לִיָּה בְּנֵי הָעִיר בְּשֶׁכֶר – [שֵׁם מִקּוֹם]
לְלֹאִי שֶׁלֹּשׁ שֶׁאֲלוֹת לְהַלְכָה בַּעֲנִינִים שׁוֹנִים: א. כִּילָה – [סִדִּין שְׁפּוֹרְסִים
סָבִיב הַמַּטָּה עַל אַרְבַּעַה מוֹטוֹת שִׁיּוּצִאִים מִקְצוֹתֶיהָ, וְיֵשׁ בְּגַגָּה טַפַּח]
מָהוּ – מַה דִּינָה בִּשְׁבַת, הָאֵם יֵשׁ בַּהּ מִשּׁוֹם אִיסוּר עֲשִׂית אוֹהֵל. ב.
בְּשִׁיטָא בְּכִרְמָא – כִּישוֹת – [צֻמָּה הַגְּדֵל עַל קוֹצִים, מִשְׁטִילִים אוֹתוֹ
לְשַׁכֵּר] בְּכִרְמָא מָהוּ, הָאֵם הוּא נֶחֱשֵׁב כִּירָק וְאִיסוּר לְזוֹרְעוֹ בְּכִרְמָא מִשּׁוֹם
אִיסוּר כִּלְאִים, אוֹ שֶׁמָּא דִּין אֵילָן לוֹ מוֹתֵר. ג. מַת בְּיוֹם מִזְבֵּי מָהוּ,
הָאֵם מוֹתֵר לְהַתְעַסֵּק בּוֹ וּלְהִבְיָאוּ לְקַבּוּרָה. מִסְפֶּרֶת הַגְּמָרָא: אֲדִאֲוִיל
– עַד שֶׁהִלָּךְ הַשְּׁלִיחַ לְעִירוֹ שֶׁל לֹא, נָתַן נְפִשָּׁיָה דְּלֹאִי – [לֹאִי נִפְטָר] וְלֹא

1 עלה בידו לשואלו. אָמַר שְׁמוּאֵל לְרַב מְנַשֵּׂיָא, אִי חֲכִימַת שְׁלַח לָהּ
2 – אם חכם אתה ויודע לפסוק בשאלות אלו, שלח להם תשובה
3 במקום לוי.
4 רב מנשיא משיב לשאלותיהם: שְׁלַח לָהּ רַב מְנַשֵּׂיָא לִבְנֵי בִשְׁכָּר, מַה
5 שְׁשָׁאלְתֶּם עַל בִּילָה, חֲזַרְנוּ עַל כָּל צִידֵי בִילָה וְלֹא מָצִינוּ לָהּ צַד
6 הֵיתֵר לִנְטוּתָהּ בִּשְׁבֹּת. שְׁוֹאֵלֵת הַגְּמָרָא: וְלִישְׁלַח לָהּ בְּדַרְדְּמֵי בֵּר
7 יְחֻזְקָאֵל – מדוע לא שלח להם רב מנשיא שמותר לנטותה באופן
8 שהיה הסדין מקופל על מוטות המיטה מבעוד יום, כמבואר בברייתא
9 ששנה רמי בר יחזקאל (לעיל קלח). משיבה הגמרא: לָפִי שְׁאִינֶן בְּנֵי
10 תוֹרָה, וְעַקֵּב חוֹסֵר יִדְעוּתֵיהֶם יֵשׁ לַחֲשׁוֹשׁ שִׁיבּוּאוֹ לַהֲקֵל אֶף לִנְטוּתָהּ
11 לַכֹּתְחִילָה בִּשְׁבֹּת.
12 מִמְּשִׁיךְ רַב מְנַשֵּׂיָא וּמְשִׁיב עַל שְׁאֵלָתָם הַשְּׁנִיָּה: בְּשׁוּתָא בְּכֶרְמָא
13 עֵירֶבּוֹבָא – כִּישׁוֹת בְּכֶרֶם כְּלָאִים הִיא, מִשׁוּם שְׁדִינָה כִּירָק. מִקְּשָׁה
14 הַגְּמָרָא: וְלִישְׁלַח לָהּ לְהִיתֵר בְּדַרְדְּבֵי טְרַפּוֹן, דְּתִנְיָא בְּבִרְיִיתָא (תוספתא
15 כְּלָאִים פ"ג ה"ד), בִּישׁוּתָא, רַבִּי טְרַפּוֹן אָמַר, אֵין נַחֲשֶׁבֶת בְּלָאִים בְּכֶרֶם,
16 וְחֻכְמִים אָמְרִים, הִרִי הִיא בְּלָאִים בְּכֶרֶם, וְקִיָּמָא לָן – וּמִקּוֹבֵל
17 בִּידְיָנוּ (בְּרִכּוֹת לו.), כָּל הַמִּיקֵּל בְּאַרְצֵן – בְּמַצּוֹת הַתְּלוּיֹת בְּאַרְצֵן, אֵף אִם
18 אֵין הִלְכָּה כְּמוֹתוֹ בְּאַרְצֵן, הִלְכָּה כְּמוֹתוֹ בְּחוּצָה לְאַרְצֵן, וְאִם כֵּן הִיא
19 רְאוּי לִפְסוֹק לִבְנֵי בִשְׁכָּר הַדְּרִים בְּחוּץ לְאַרְצֵן כְּדַעַת רַבִּי טְרַפּוֹן הַמִּיקֵּל
20 לִגְבֵי כִישׁוֹת בְּכֶרֶם. מְשִׁיבָה הַגְּמָרָא: לָפִי שְׁאִינֶן בְּנֵי תוֹרָה, וִישׁ
21 לַחֲשׁוֹשׁ שְׁמַחַמַת דְּמִיּוֹן כִּישׁוֹת לִירָק, יִבּוּאוֹ לַהֲקֵל אֶף בְּשֹׂאֵר יִרְקוֹת
22 הָאֲסוּרִים לְזוּרִיעָה בְּכֶרֶם.
23 הַגְּמָרָא מִפְּסִיקָה בְּתִשְׁבּוּתוֹתָיו שֶׁל רַב מְנַשֵּׂיָא, וּמְבִיאָה דְּעוֹת שׁוֹנוֹת

24 בַּעֲנִין זִרְיעַת כִּישׁוֹת בְּכֶרֶם: מְכַרְיוֹ רַב, הָאִי מֵאֵן דְּכַעֵי לְמִיזְרַע
25 בְּשׁוּתָא בְּכֶרְמָא לִיזְרַע – מִי שְׂרוּצָה לְזוּרַע כִּישׁוֹת בְּכֶרֶם שִׁיזְרַע.
26 אוֹלָם רַב עֲמָרָם חֲסִידָא וְ–הַחֲסִידוֹ, מְנַגִּיד עֵילָוִיָּה – הִיא מַלְקָה מִכַּת
27 מִרְדּוֹת מִדְּרַבָּנָן לְמִי שֹׁזַרַע כִּישׁוֹת בְּכֶרֶם. וְאֵילּוֹ רַב מְשַׁרְשָׂיָא, יְהִיב
28 לָיָה – הִיא נוֹתֵן לוֹ פְּרוּמָּה לְתִינוּק נְכָרִי, וְזֶרַע לָיָה כִּישׁוֹת בְּכֶרֶם, לְפִי
29 שֶׁסָּבַר שֶׁמְעִיקֵר הַדִּין מוֹתֵר לְזוּרַע כִּישׁוֹת בְּכֶרֶם בְּחוּץ לְאַרְצֵן כְּנֹזְכֵר
30 לְעֵיל, אֵךְ לְפִי שֶׁלֹּא רָצָה שִׁילְמָדוֹ מִמֶּנּוּ לַהֲקֵל בִּיקֵּשׁ לַעֲשׂוֹת זֹאת
31 בְּשִׁנּוּי וּלְשִׁלּוּחַ יֶלֶד נִכְרִי לְזוּרַע תַּחְתּוֹ.
32 שְׁוֹאֵלֵת הַגְּמָרָא: וְלִיתֵּן לָיָה וְ–שִׁתָּן לְתִינוּק יִשְׂרָאֵל. מְשִׁיבָה הַגְּמָרָא:
33 יִשְׂרָאֵל אֲתִי לְמִיֶּסְרָךְ – יֵשׁ לַחֲשׁוֹשׁ שְׁמָא יִבּוּא לַעֲשׂוֹת כֵּן אֵף כְּשִׁיגְדֵל
34 וְיִתְחַיֵּיב בְּמַצּוֹת, מִשׁוּם שִׁיִּסְבּוֹר שֶׁהִדְבֵּר מוֹתֵר. שְׁוֹאֵלֵת הַגְּמָרָא:
35 וְלִיתֵּן לָיָה לְגִדּוֹל נְכָרִי. מְשִׁיבָה הַגְּמָרָא: יֵשׁ לַחֲשׁוֹשׁ שְׁמָא הִרְוָאָה אֵת
36 מַעֲשֵׂהוּ אֲתִי לְאִיחְלוּפֵי בְּיִשְׂרָאֵל – יִבּוּא לַהֲחִלִּיפוֹ בִּישְׂרָאֵל, וּלְחֻשׁוֹב
37 שֶׁשֶּׁלַח לִכְר רַב מִשְׁרַשְׂיָא יִשְׂרָאֵל גְּדוֹל, וְיִסִּיק מִכָּךְ שֹׁרִיעַת כִּישׁוֹת
38 בְּכֶרֶם מוֹתֵרָת.
39 הַגְּמָרָא חוֹזֶרֶת לְתִשְׁבּוּתוֹתָיו שֶׁל רַב מְנַשֵּׂיָא, וּמְבִיאָה אֵת תִּשְׁבּוּתוֹ
40 לְשִׁאֲלָה הַשְּׁלִישִׁית: וְעַל מַה שֶּׁשֶּׁאֵלּוּ בַּעֲנִין מֵת בְּיוֹם טוֹב, שְׁלַח לָהּ,
41 מֵת לֹא יִתְעַפְּקוּ בֵּיהּ בְּיוֹם טוֹב לֹא יְהוּדָאִין וְ–יְהוּדִים וְלֹא אֲרָמָאִין
42 וְ–אַרְמִיִּים, לֹא בְּיוֹם טוֹב רֵאשׁוֹן וְלֹא בְּיוֹם טוֹב שְׁנִי. מִקְּשָׁה הַגְּמָרָא:
43 אֵינִי – הָאֵם כֵּךְ הוּא הַדִּין, וְהָאֵמֵר וְ–וְהִרִי אִמְרָן רַבִּי יְהוּדָה בֵּר שִׁילָת
44 אָמַר רַבִּי אֲסִי, עוֹבְדָא הוּא בְּנֵי כְּנִישְׁתָּא דְּמַעֲזָן – מַעֲשָׂה הִיא בֵּית
45 הַכְּנַסֶּת שֶׁל הָעִיר מַעֲזָן וְשֶׁאֵדָם מֵת הַמֵּתִין לְקַבּוּרָה, בְּיוֹם טוֹב הֶסְמוּךְ
46 לְשַׁבָּת,

שבת דף קלט עמוד ב תלמוד בבלי המבואר "שפה ברורה – עוז והדר" (ליום שלישי) קכה

ר' חיון שמייה ו-שמו, ואמר ליה ויש אומרים שר' הונא בר' 58
חלון שמייה, דשקל פרא דתומא – שנטל שן של שום בשבת, ומנח 59
בפרוא דרנא – ומניחו בנקב חבית לסותמו שלא ייטוף יינה, שאסור 60
לעשות כן לפי שדומה למתקן, ואמר לאצנועיה קמיפוינא – כוונתי 61
להצניע שם השום, והנקב נסתם מאליו. ועוד נהוג להערים, דאזיל 62
ונאים בנקרא – הולך וישן בספינת נכרי העוגנת בשפת הנדר 63
ועומדת לחצות את הנהר, ועבר לנהר נכא – ועובר עמה את הנהר, 64
וכי מצד הערמה אתם מלינים עליו, הרי הערמה זו פאסור דרבנן 65
היא, ומאחר וצורכא מרבנן – תלמיד חכם לא אתי למיעבד 70
לכתחילה – לא יבוא לעשות כן לכתחילה בלי הערמה, לא אסור 71
עליו חכמים לעשות זאת דרך הערמה. 72

משנה

משנתינו מונה פעולות שונות הדומות לברירה שמותר לעשותם 74
בשבת: נותנין מים בשבת על גבי השקרים של היין הנתונים במסנת 75
מערב שבת, בשביל שיצולו – כדי שישתנו ויזוב מהם היין שעדיין 76
בלוע בהם, על ידי שימשך אחר המים. ומסננין את היין מהקמחים 77
שבו ופוסלת לבנה הנגרמת על ידי עיפוש היין בסודרין – בבגד, 78
ובכפיפה מוציית – או בסל העשוי מנצרי דקל, שמניחים אותם בפי 79
הכלי, ושופכים עליהם את היין כדרך ששופכים על מסנת. 80
דין נוסף: נותנין ביצה במסנת של חרדל, כלומר, מסנת שנתן בה 81
חרדל מערב שבת כדי לסננו, מותר ליתן בה ביצה בשבת כדי 82
שהחלמון ירד עם החרדל ויצבענו. ואף שהחלמון יורד למטה עם 83
החרדל והחלבון שהוא עב נשאר למעלה עם הפסולת, אין בזה 84
איסור בורר. 85
דין נוסף בענין טירחא בשבת: ועושין אנזולין ו-מין משקה בשבת, 86
ללא הגבלה. רבי יהודה אומר, בשבת מותר רק בפום, כלומר 87
כשיעור כוס, אך לא יותר משום טירחא, פיום טוב פלגין – כד, שהוא 88
גדול מכוס וקטן מחבית, ובמועד – בחול המועד מותר אף בהכבית. 89
רבי צדוק אומר, הכל לפי האורחין, אם אורחיו מרובים, עושה 90
הרבה ואפילו בשבת, ואם אורחיו מועטים, עושה מעט ואפילו בחול 91
המועד. 92

גמרא

הגמרא דנה באיזה אופן מותר לסנן יין או מים: אמר זעירי, נותן אדם 94
יין צלול ומים צלולים לתוך המשפרת ו-מסנת בשבת, ואינו 95
חושש משום איסור בורר, כיון שראויים הם לשתות אף בלא הסינון. 96
אבל עבדיו, לא יתן לתוך המשמרת, משום איסור בורר. 97
הגמרא מקשה על זעירי שאוסר ליתן יין עבור לתוך משמרת: מיתבי 98
– הקשו בני הישיבה על דברי זעירי, שנינו בברייתא, רבן שמעון בן 99
נמליאל אומר, מותר – מערבב אדם חבית של יין, יינה ושמייה, 100
ונותן לתוך המשפרת בשבת כדי שישתנו ואינו חושש משום בורר, 101
הרי מוכח בברייתא זו שאפילו יין עבור מותר לסנן במשמרת. 102
מתרצת הגמרא: תרגמה וביאר זעירי את דברי הברייתא, 103
בין היתדות שני – הברייתא עוסקת בתקופת דריכת הענבים בגת, 104
שכיון שכל היינות עבירים או ושותים אותם בשמריהם, אין כאן 105
תיקון, שהרי אף בלא הסינון שותים אותם, ונחשבים הם כצלולים 106
שמותר ליתנם לתוך המשמרת. 107
שנינו במשנה: מסננין את היין בסודרין. הגמרא מגבילה את ההיתר: 108
אמר רב שימי בר חייא, וכלבד שלא יעשה גומא ו-שקע 109
באמצעית הסודר כדי לעשות בית קיבול ליין, כדרך שהוא עושה 110
בחול, אלא ישפוך עליו את היין והגומא תיעשה מעצמה. 111
שנינו במשנה: ובכפיפה מוציית – מותר לסנן את היין בסל העשוי 112

המשך בעמוד קמג

ולא ידענא אי מלפניה אי מלאחריה – ואינו יודע אם היה זה ביום 1
טוב שחל בערב שבת או במוצאי שבת. ואתו לקמיה דרבי יוחנן – 2
ובאו לפני רבי יוחנן לשאלו אם מותר לקברו, ואמר ליה ו-להם, 3
יתעסקו ביה עמין – יתעסקו בו גויים לקוברו. 4
הגמרא מוסיפה להקשות: ועוד, שהרי אמר רבא, מת שנשתהה 5
ומוטל לקוברו, פיום טוב ראשון יתעסקו בו עמין ו-גויים 6
בקבורתו, אך פיום טוב שני יתעסקו בו ישראל, ואפילו פיום טוב 7
שני של ראש השנה החמור יותר, מה שאין בן בכיזה, שאם נולדה 8
ביום ראשון של ראש השנה אסורה באכילה ביום השני, ובשאר ימים 9
טובים אם נולדה ביום הראשון מותרת בשני. הרי שמותר לקבור את 10
המת ביום טוב ראשון על ידי גויים, וביום טוב שני אפילו על ידי 11
ישראל, ומדוע אסר זאת רב מנשיא. 12
מתרצת הגמרא: לפי שאינן בני תורה, ויש לחשוש שיבואו להקל 13
אף באופנים שאינם מותרים על פי הדין. 14
אגב שהוכרה כילה לגבי אהל, דנה הגמרא בענין הוצאתה לרשות 15
הרבים: אמר רב אבין בר רב הונא אמר רב חמא בר גוריא, 16
מתעמף אדם בכילה ו-סדין הנפרש כאהל על גבי המיטה 17
ובכפיפה ו-רצועות התלויות בה ויוצא לרשות הרבים בשבת, 18
אף שאינו זקוק לרצועות בעיטופו, ואינו חושש מאיסור הוצאה. 19
מקשה הגמרא: מאי שניא – מה שונה דין זה מדרך הונא, דאמר רב 20
הונא אמר רב, אדם היוצא לרשות הרבים בטלית שאינה מצויה 21
בחליפתה בשבת, חייב חטאת, שכיון שאין חוטי הציצית עשויים 22
כמצותם, אינם יכולים לשמש למצוה להיחשב כחלק מהבגד, והרי 23
הם כחוטים בעלמא וכממשא האסור בטלטול והוצאה מרשות 24
לרשות. ואף לגבי כילה היה לנו לומר שכיון שאינו זקוק לרצועות 25
בהתעטפו בה, הרי הן נחשבות למשא. 26
מתרצת הגמרא: ציצית לגבי טלית חשיבי ולא בטלי – חוטי הציצית 27
חשובים הם לעומת הטלית, ואינם בטלים להיחשב כחלק ממנה, הני 28
– אך רצועות הכילה לא חשיבי ובטלי – אינן חשובות בפני עצמן 29
ובטלות הן לגבי הכילה. 30
שנינו במשנה (לעיל קלז) בדעת חכמים שאין פורסים משמרת ו-מסנת 31
על גבי כלי ביום טוב, לפי שהוא עובדא דחול ו-מעשה של חול, אך 32
נותנים שמרים במשמרת התלויה מבעוד יום. הגמרא מביאה אופן 33
שניתן אף לדעתם לפרוס משמרת ביום טוב: אמר רבא בר רב הונא, 34
מערים אדם על המשמרת פיום טוב ומותחה על הכלי לתלות בה 35
– להניח על גבה רמונים, שתלייתה לצורך הנחתם אינה מעשה חול, 36
ולאחר שהמסנת תלויה ועומדת תולה בה שמרים ומסננם, שהרי 37
מותר ליתן שמרים על מסנת תלויה. אמר רב אשי, והיתר זה הוא 38
דווקא באופן דתלה בה רמונים בפועל קודם נתינת השמרים, והוכיח 39
בכך שפרסה לצורך רימונים. 40
מקשה הגמרא: מאי שניא דתניא – מדוע שונה דין זה ממה 41
שנינו בברייתא (מ"ק יב), מטילין – מבשלים ומכינים שכר בחול 42
המועד לצורך המועד, אבל שלא לצורך המועד אסור, אחד שכר 43
העשוי מתמרים, ואחד שכר העשוי משעורים, ואף על פי שכבר 44
יש להן שכר יין לשתות ממנו ביום טוב, מערים ומבשל שכר נוסף 45
לצורך המועד. ושויתא מן החדש, מוכח מכאן שהערמה מותרת אף 46
כשבעת עשייתה אין כל הוכחה שאינו עושה איסור, ומדוע הצריך 47
רב אשי שיתלו רימונים מתחילה להוכיח שפרסה לצורכם. 48
מתרצת הגמרא: היתם – בהטלת השכר לא מוכחא מילתא – אין 49
מוכח שעושה דבר איסור, שהרואה אינו יודע שיש לו שכר יין, 50
ואומר שצורך המועד הוא. אבל הכא – בתליית משמרת, אם 51
יקדים ויתלה בה שמרים, מוכחא מילתא – מוכח ממעשה זה 52
שעושה דבר איסור, שסתם תליית משמרת לצורך סיון שמרים 53
היא, לכן צריך שיניח בה רימונים מתחילה, והיא ניכר שתלאה 54
לצורכם. 55
הגמרא מביאה מעשה בענין הערמה: אמר רבי רבן לרב אשי, חזי 56
מר האי צורכא מרבנן – יראה רבינו תלמיד חכם זה, ורב הונא בר 57

המשך ביאור למס' שבת ליום שלישי עמ' ב

1 מנצרי דקל. הגמרא מגבילה את ההיתר: **אָמַר רַב חֲזִיָּא בַּר אֲשִׁי**
2 **אָמַר רַב, וּבְלִבְדָּא שְׁלֵא יִגְבִּיהַּ אֶת הַסֵּל מִקְרָקְעִיתוֹ שֶׁל כָּלִי הַתַּחְתּוֹן**
3 **[שהיין ניצק לתוכו] מַפָּח, שֶׁאִם יֵשׁ חֲלָל טַפַּח בֵּין שׁוּלֵי הַכַּפִּיפָה**
4 **לְקִרְקַעִית הַכִּלִּי, הָרִי זֶה אָהֵל עֵרָאִי שֶׁאִסּוּר לַעֲשׂוֹתוֹ בַּשַּׁבָּת.**
5 הגמרא מביאה דין בענין כיסוי חבית: **אָמַר רַב, הָאִי פְּרוּזְנָקָא – בַּגָּד**
6 **זֶה שְׁשׁוּטָחִים אוֹתוֹ עַל גְּבִי גִיגִית יֵין כְּדִי לַכְּסוּתָהּ, כֵּךְ הוּא דִּינוּ,**
7 **אִפְּלִגִּיהָ דְּכּוּבָא – עַל חֲצִי פִי הַגִּיגִית, שְׂרִי – מוֹתֵר לְשׁוּטָחוֹ, מִשּׁוּם**
8 **שֶׁאֵין זֶה חֲשׁוֹב אָהֵל, אֶךְ אִכּוּלִּיהָ כּוּבָא – עַל כָּל הַגִּיגִית, אִסּוּר**
9 **לְשׁוּטָחוֹ, מִשּׁוּם שֶׁעוֹשֶׂה אָהֵל בַּכֵּךְ.**
10 דין נוסף בענין סינון יין בשבת: **אָמַר רַב פֶּפְּא, לֹא נִיהַדֵּק אִינִישׁ**
11 **צִינִיָּתָא בְּפּוּמִיָּה דְּכּוּזְנִי דְּחֻבִּיתָא – לֹא יִהְיֶה אָדָם בַּחֲזָקָה קָשִׁים**
12 **וְקִסְמִים בְּפִי כָלִי חֶרֶס קָטָן שֶׁמוֹצִיָּאִים בּוֹ יֵין מִהַחֲבִית, כְּדִי לִסְנֹן אֶת הַיֵּין**

13 שעובר דרכו, מִשּׁוּם דְּמִיחֲזִי בְּמִשְׁמָרְתָּ – מִפְּנֵי שֶׁנִּרְאָה כְּמִשְׁמֶרֶת.
14 עוד בענין בורר: **דְּבִי – אַנְשֵׁי בֵיתוֹ שֶׁל רַב פֶּפְּא, שָׂאֲפוּ שְׂיִכְרָא מִמָּנָא**
15 **לְמָנָא – הֵיוּ שׁוֹפְכִים שֶׁכֶּר מִכִּלֵּי לַחֲבִירוֹ בִּנְחָת, כְּדִי שֶׁהַפְּסוּלֹת תִּשְׁאֲרַן**
16 **בְּשׁוּלֵי הַכִּלִּי וְלֹא תִשְׁפֹּךְ יַחַד עִם הַיֵּין. אָמַר לִיהָ רַב אֲחָא מְדִיפְתִּי**
17 **לְרַבִּינָא, הָאִיבָא נִיצוּצוֹת – הָרִי יֵשׁ טִיפּוֹת קִטְנוֹת הַמִּטְפֹּטָפוֹת מִבֵּין**
18 **הַפְּסוּלֹת כְּשֶׁהַקִּילוּחַ פּוֹסֵק, וְהֵן מוֹכִיחוֹת שְׁכוּוֹנָתוֹ לְבִרְרוֹר אֶת הַשֶּׁכֶּר**
19 **מִהַפְּסוּלֹת שֶׁבְּשׁוּלֵי הַכִּלִּי. תִּירֶץ לוֹ רַבִּינָא, נִיצוּצוֹת לְבִי רַב פֶּפְּא לֹא**
20 **חֲשִׁיבִי – טִיפּוֹת אֵלּוּ לֹא הֵיוּ חֲשׁוּבוֹת בְּבֵית רַב פֶּפְּא וְלֹא הַקְּפִידוֹ**
21 **עֲלֵיהֶן כָּל כֵּךְ, וְכִשְׁהַפְּסִיק הַשֶּׁכֶּר לְקַלַּח וְהִגִּיעוּ לְטִיפּוֹת הַסְּמוּכוֹת**
22 **לַפְּסוּלֹת, הֵיוּ מִשְׁלִיכִים אוֹתָן לַחוּץ עִם הַפְּסוּלֹת.**
23 שנינו במשנה: **וְנוֹתְנִין בִּיצָה בְּמִסְנָנָתָא שֶׁל חֶרְדֵּל. הַגְּמָרָא מְבִיָּאָה**
24 **בְּרִיָּתָא הַמְּבֹאֶרֶת לְמָה אֵין בְּזֶה מִשּׁוּם בּוֹרֵר: תָּנִי יַעֲקֹב קְרָחָה,**